

Stem van de Natuur: verbeelding met impact

Stem 'palingbrood' (de Putten) en bontbekplevier (Groene Strand)

Er wordt in het natuurbeleid nagedacht over rechten van de natuur. In Nederland en in het buitenland zijn daar voorbeelden van, lees het boekje Rechten van de Natuur van [Jessica den Outer](#). Ook de Ambassade van de Noordzee werkt aan de stem van de natuur. Zij verstaat onder *representatie* twee zaken: dat er *vertegenwoordiging* (rechtspersonen, voorgedij) komt van de natuurwaarden (in beleid en beheer) en dat er meer (gerichte) *verbeelding* komt. Onze uitwerking van de Stem van de Natuur richt zich op de [verbeelding](#) en is ontstaan in de eindopdracht IVN Natuurgidsopleiding NoordKennemerLand 2023, met input van de samenwerkende natuurorganisaties in Noord-Kennemerland.

Lokale leden-vrijwilligers van natuurorganisaties samen aan de slag

De Stem van de Natuur zou een uniek initiatief kunnen worden als natuurorganisaties om te starten in hun Gemeente of gebied in 2024/25 twee kenmerkende 'stemmen van de natuur' opstellen. Met antwoorden vanuit de natuur op een aantal vragen als hieronder aan palingbrood en bontbekplevier gesteld. Voor Noord-Kennemerland is dit in onze eindopdracht IVN NGO uitgewerkt voor de *Bontbekplevier* (ambitie Groen Strand alliantie) en het mysterieuze *Palingbrood* (hybride wezen, liefhebber van rustig brak water in de Putten van Natuurmonumenten). De samenwerkende natuurorganisaties hebben onlangs het Stimuleringsfonds voor lokale vrijwilligers opgestart. Dat fonds kan mogelijk helpen bij lokale initiatieven om samen met bijvoorbeeld (regionale) kunstenaars de verbeelding ('Stem') van de natuur op te pakken. Ter info is een praktisch stappenplan bijgevoegd dat we hebben ingebracht bij het [landelijke project](#).

Voorbeeld Noord KennemerLand

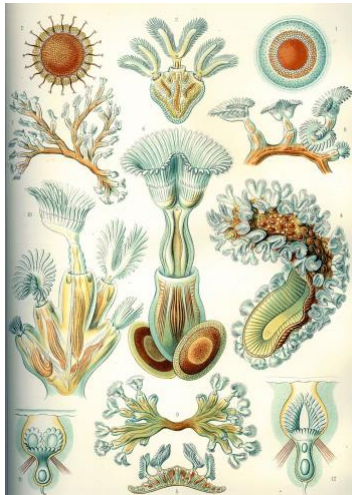
Als voorbeeld van de verbeelding - Stem van de Natuur - interviewen we in ons gebied de Harger-en PettemerPolder en het Groene Strand: het Palingbrood en de Bontbekplevier. Hun stem geeft pracht en verwondering en door te luisteren naar hun stem roepen ze vragen bij onszelf op, krijgen we zicht op hun zorgen en wensen voor nu en de toekomst. Om mee rekening te houden als mens. Zo zetten we een klein stapje van antropocentrisch natuurwerk naar meer eco-centrische aanpakken waarin ook bodem, water en biodiversiteit (gezien vanuit onze natuuriconen) leidend worden. Hun stem kan bijdragen aan goede afspraken in het gebiedsprocessen, in de uitvoering van natuurbeleid en de Omgevingswet 2024 en in het eigen lokale natuur-educatieve en duurzaamheidswerk.

1. Interview Palingbrood

Fijn je te ontmoeten en te mogen interviewen Palingbrood! Zullen we beginnen? Vier vragen.

Wie ben je en waar zit je in de HPP/De Putten?

Ik ben dus palingbrood en ben heel wat anders dan jullie broodje paling. Ik besta dankzij het noeste werk van mosdiertjes en kalkwier. Ik ben als palingbrood een Koraal- of steenachtige bloemkoolvormige formatie in brakwaterplassen, gevormd door twee organismen: een [mosdier](#) en een [kalkwier](#) en ik spreek ook namens hen. Je herinnert je het mosdiertje nog wel van o.a. [2021](#) toen het massaal aanspoelde op de kusten van NL. Het was in o.a. NH nieuws: we waren op drift aan het raken door de zeetemperatuur, die wordt ons te hoog. Het komt niet door jullie windmolens op zee hoor. Als mosdiertje kunnen we wel lastig zijn voor vissers als ze ons in hun netten krijgen, met miljoenen tegelijk..... Als mosdiertje maak ik onregelmatige korst- tot koraalvormige broze aangroei op takjes en stengels in het water van de Putten. Deze kunnen tot vuistgrote klompen uitgroeien. Hier overheen vestigen zich later mijn kompaan, de kalkwieren, die mij -tja- als

mosdiertje verstikken. De kalkwierbegroeiing heeft daarna een gladder en steviger oppervlakte, maar laat toch vele grote en kleine holten in de 'groeierende stenen' vrij. In die gaten verschuilen zich allerlei andere kleine waterdieren. Van oudsher bereiden we als palingbrood daarmee ook een deel van het dagelijkse voedsel voor de palingen. In NH zeer geliefd maar zwaar bedreigd, die oerpaling, doe er wat aan om de palingstand te versterken! Ik zit als palingbrood o.a. vlakbij de vogelkijkhut van de Putten, maar pas op voor het schrikdraad als je me onder water zoekt. Beter is het plaatje goed te bestuderen en het gedroogde monstertje, zie foto hierboven.

Waar houd je bijzonder van?

In de Putten heb ik mijn favoriete biotoop, net als op meerdere plekken in bv Zeeland en Fryslân: lekker brak water, bv in Harlingen. Als mosdiertje hoor ik bij de familie der dieren, Bryozoa of Ectoprocta, stam van Protostomata, die vooral in zee leven. Er zijn ongeveer 6000 levende soorten beschreven in deze stam. Als hooguit 1 mm lange waterdiertje leef ik in doosvormige, tot kolonies verkitte huisjes, korsten op rotsen. Graag heb ik wat warmer, tropisch water, maar ik kom ook graag in de Putten vanwege het brakke water, de rustige stroming. De Putten heeft voor mij mooie taluds en rustig waterbeheer. Als kalkwier – Lithothamnium - ben ik een kleine kalkhoudende alg die dus kalkwier heet. Ik groei op banken langs bv het Noordzeekanaal en ben in staat om op mijn thallus minerale elementen uit het zeewater te kristalliseren zoals calcium, magnesium, ijzer en oligo-elementen. Ik word overigens in Ierland en Engeland al eeuwenlang gebruikt om landbouwgrond te verrijken. Het verbetert met name zure bodems. Vermoedelijk ben ik een zogenaamde eukaryoot die wel een celkern bevat en is onder te verdelen in wieren die eencellig of meercellig zijn. Overigens word ik ook steeds meer gebruikt als gezondheidsproduct voor mensen....Ik leef natuurlijk graag in een vochtige omgeving, zout en zoet

Welke zorgen wil je delen met ons?

Onlangs is het zoutgehalte in de Putten weer gemeten. Dat doet Hoogheemraadschap Noord Holland. De uitkomsten zijn later in 2023 bekend en daar vindt dan hopelijk tussen jullie organisaties een gesprek over plaats. Waar ik me zorgen om maak is de opkomst van het zoete water. De nieuwe Hondsbossche duinen zijn prachtig maar drukken wel het zout water verder omlaag door de zoete waterbel die boven in de duinen ontstaat. En voor je het weet zijn de Putten meer zoet dan brak. Je snapt dat ik als zeediertje daar niet goed tegenkan. Misschien kan ik wat leren van de paling die in zijn leven de overstap van zout naar zoet en terug maakt. Willen jullie ook eens bij Anemoon of de KNNV vragen hoe zij er tegenaan kijken. Als kalkwiertje sluit ik me aan bij de voorkeuren van mijn gastheer het mosdiertje. De vele vogels in de Putten vinden we prachtig, en een drama dat de grote stern in 2022 door de vogelgriep is uitgeroeid. Dat opera koor elke dag missen we echt! We vragen jullie wel om het fosfaat en stikstof wat beter te beheeren. In de [nultmeting 2023 'Vang de Watermonsters'](#) was het veel te hoog, was onze helderheid van brakke water zoek, evenals de waterdiertjes. En daar willen we met natuurorganisaties en de boeren in de polder graag eens over verder praten: wat kunnen jullie samen doen? Misschien kunnen natuurorganisaties de eigenaren helpen aan wat compenserende verdiensten met bijvoorbeeld gerichtere natuureducatie via gezamenlijke excursies.

Wat zou je graag zien van ons uit voor je toekomst in de Putten?

Dat zou je inhoudelijk simpel kunnen samenvatten met: brak en rustig water, voldoende hoog en niet te laag zodat we droogvallen, en vóór 2027 echt ook schoner water (helder, geen fosfaat erbij). Zaken om zeker goed op te nemen in de gebiedsaanpak NKL van het Provinciaal Plan Landelijk Gebied. Het is fijn om een paar goede taluds en stenen te hebben waarvan het beheer weet dat we er zitten en mogen groeien. Ook goed dat boeren, Natuurmonumenten, SBB en opdrachtnemers rekening met ons houden. Het zou mooi zijn nog wat meer brak overstromingsgebied boven en naast de Putten te krijgen, een soort overgangsgebiedje, nu het zoete water via de Duinen opruikt. Daar zijn onderzoeken naar gedaan en het is nu een kwestie van de portemonnee trekken en uitvoeren. En natuurlijk zien we graag maatwerk in het slotenbeheer vanwege de zout- en zoetminnende soorten als ikzelf en de rupia's. En ik hoor dat Natuurmonumenten een community met omwonenden wil vormen voor het bespreken van de toekomstplaatjes. Dat lijkt me heel nuttig: dan weten de mensen wat er aan de hand is en speelt. En kunnen ze me ook in de toekomst te hulp schieten wanneer dat nodig wordt. Kortom dank voor het interview en als je als mens met mijn punten rekening houdt doe ik mijn best om te blijven...

2. Interview Bontbekplevier

Dag BBK, fijn om je te ontmoeten en te mogen interviewen! Zullen we beginnen? Vier vragen:

Wie ben jij en waar zit je in het gebied?

Graag gedaan! Ik ben dus de [Bontbekplevier](#), familie van de in Nederland veel bekendere Kievit en ook de Goudplevier. Ik ben een pionier van open, zandige en slikkige plaatsen. Mijn kop- en borstpatroon en de oranje-zwarte snavel en fel oranje gele poten zijn opvallend. Mijn neefje -ook wat minder bekend - de kleine plevier heeft bleekroze poten heeft en een opvallend gele oogring en nagenoeg zwarte snavel. De strandplevier is veel bleker, heeft zwarte zijborstvlekken en zwarte poten. Op een schelpenstrand ben ik, zoals jullie bij Camperduin hebben gemerkt, bijzonder goed gecamoufleerd. In NL broeden we met slechts ca. 395 paar en staan we op de Rode Lijst van bedreigde broedvogels. We broeden immers op kwetsbare plaatsen op de grond: strand met veel schelpen, zandbanken e.d. Jullie 200 km strand in NL is zonder extra maatregelen te druk voor ons.

Waar houd je bijzonder van?

Mijn favoriete eten als je dat bedoelt bestaat uit garnalen, wormpjes, slakjes, insecten en hun larven (kevers, vliegen, muggen), spinnen en andere geleedpotigen. Ik zoek dat voedsel niet op de tast maar met mijn scherpe oog, het kenmerkende plevierenmaniertje: lopen-stoppen-pikken. Qua biotoop houd ik van ruime stranden of slikgronden. Jullie Groene strand Camperduin gaat echt de goede kant op, het wordt breder, al is het bij vloed en harde wind nog wat klein. Maar gelukkig is er vlakbij nog altijd de Putten om even verder te eten. Het is geweldig om mijn broedsel onder jullie nestbeschermers uit te broeden, zonder last van meeuwen, vossen of honden. En het was in 2023 erg fijn dat HoogHeemraadschap opeens aan kwam zetten met goede afrastering vanaf de parkeerplek naar het Groene Strand. Ik ben een territoriaal vogeltje, dus enige ruimte tussen mijn nest en andere plevieren vind ik fijn. Gelukkig hebben jullie bij Camperduin in de lengte best wat zeereep en afgeschermd duinen met bordjes maar het mag nog iets langer hoor.

Welke zorgen wil je delen met ons?

Waar ik echt niet van houd zijn dus de loslopende honden, vooral als mijn pullen net zijn geboren. Als volwassen BBP kan ik die honden best aan, met mijn afleidingstechnieken maar mijn jonkies kunnen dat nog niet. Die krijgen stress of worden verjaagd en soms dood gebeten. Mijn jongen zijn nestvlieders en lopen rond van eind mei tot begin juli. Na hun geboorte zijn ze in drie weken vliegklaar. Je ziet op filmpjes dat ik dan heel veel in de gaten moet houden, we komen bijna niet aan eten en vlieg oefeningen toe. Het zou mooi zijn als de Camperduiners dit weten en er een beetje op gaan letten. Als ze de honden van eind mei tot eind juli goed onder controle of nog beter aan de lijn houden zou dat geweldig helpen. Ik zie graag dat jullie Groene Strand alliantie daarover in gesprek gaan met omwonenden, met Hoogheemraadschap, in 2024 extra bordje erbij of af en toe een toezichthouder. Ook zou het mooi zijn de vossenstand een beetje op orde te houden, het zijn er in de nieuwe duinen nu echt te veel. Bij de Putten werkt het vossenrooster prima, maar bij de duinen heb je actiever vossenbeheer nodig. Zijn er geen lokale vossenbeheerders in te zetten, omgeschoolde SBB- of Natuurmonumentenboswachters of omwonenden? Overigens is er wel steeds meer helmgras waar we met onze jongen kunnen schuilen. En ook de beschermkapjes van NH Landschap vinden we prachtig, maar ze werken tegen vossen soms niet genoeg...

Wat zou je graag zien van ons uit voor je toekomst in het gebied?

Het belangrijkste is dat jullie als [Groene Strand](#) community doorzetten. Ik ben ook een doorzetter, dus dat matcht. En die gezamenlijke inspanning bij Camperduin had effect in 2023 al: 5 nesten, 20 eieren, en zeker 18 pullen. Helaas konden slechts twee jongen vliegklaar worden en verder opgroeien vooral ook door loslopende honden en vossen. Het resultaat 2023 is geen garantie voor 2024 en verder natuurlijk. Wat ik erg belangrijk vind is in de pullentijd geen loslopende honden op het strand,

du ongeveer 6-8 weken echt rust. En in het vroege voorjaar zorgen dat er een aantal vossen minder rondloopt. Dat is ook goed voor de zangvogeltjes in de nieuwe duinen als de kneu, de blauwborst en de gele kwik. Het zou mooi zijn om de reproductie van ons als BBP echt omhoog te krijgen. Van onze 20 eieren moeten toch zeker 5 pullen vliegklaar worden en enkele ervan het jaar erop terugkomen met ons. Dat is onze wens als (overgroot) ouders. Misschien kunnen jullie in 2024 -30 ook nog wat meer doen richting de badgasten bij heel mooi weer eind mei- begin juli. Als bontbek merk ik wel meer kennis en begrip door de bordjes, maar met nog wat gerichtere inzet via de strandtenthouders moet dat nog een stuk beter kunnen. Zodat er ook minder troep achterblijft op het strand. Overigens is jullie opruimwerk prima en ook de inzet van bestaande opruimgroep en Daan Strang uit Groet is prima. Jullie Fête de la Nature feestje op 3 september helpt om met de lokale mensen ons nog beter te helpen. Zou mooi zijn als ook Natuurmonumenten, het Hoogheemraadschap, de Gemeente Bergen, kunstenaars en jullie alliantie samen optrekken om jaarlijks de zorgen aan te pakken en successen te vieren. Iets om zeker op te nemen in jullie NKL uitvoeringsprogramma van het Provinciale Programma Landelijk Gebied! En wat de hondenpoep-geurtjes betreft: twee hondenpoep-bakjes naast de vuilnisbak bij de parkeerplek en bij de opgang van het groene strand!

Ter info een (concept) stappenplan

Het eerder genoemde Lokale vrijwilligersproject zou in een aantal stappen in 2024 kunnen komen tot een krachtige verbeelding van de Stem van de Natuur in Gemeenten en hun gebieden. De stappen zijn:

1. Nadere afbakening najaar 2023 in het project Lokale vrijwilligers van de doelen van het initiatief:
 - expliciteren stem van de natuur in alle gemeenten, met daarin wensen vanuit de natuur naar de Omgevingswet of naar nieuwe gebiedsprocessen platteland en stad;
 - alertheid verhogen bij inwoners en organisaties dat er in landelijk gebied veel gaande is en de natuur zonder stem het onderspit gaat delven;
 - nieuwe samenwerkingsvormen stimuleren, natuurkennis en verbeelding delen tussen organisaties;
2. Vaststellen van de vragen aan de stem van de natuur per gemeente: wie ben je, welke zorgen heb je, wat zijn je wensen, wat absoluut niet doen,..... zie vb Bontbekplevier en Palingbrood; max 1 A4 excl beeldmateriaal.
3. Uitzetten eind 2023 van het concept voor testing bij een tiental lokale afdelingen van IVN of andere natuurorganisaties met de vraag om per afdeling in 1 a 2 Gemeenten een vrijwilliger/deskundige te vinden die het interview invult
4. Evalueren van de testingfase voorjaar 2024 en dan een prijsvraag in het vooruitzicht stellen, waarbij wij als jury de beste drie interviews (uit drie verschillende afdelingen en gemeenten) selecteren, die vervolgens een prijs krijgen.
5. Breed uitzetten van de prijsvraag via de samenwerkende natuurorganisaties, incl innovaties qua ondersteunend beeldmateriaal.
6. Een feestmoment, via internet of gekoppeld aan een reeds ingeplande 'face to face meeting' volgend jaar – gekoppeld aan een reeds gepland event - om de uitkomsten met elkaar te delen waarbij de prijs wordt uitgereikt door Jessica den Outer.
7. Doorwerken 2024-26 aan Digitale brochure of Kaart van Nederland met een of twee unieke lokale natuurstemmen per gemeente.
8. De brochure of Kaart van Nederland (via QR code?) vanaf begin 2024 - onder de aandacht brengen bij inwoners, organisaties, ondernemers en bestuurders en ambtenaren, actief zijn in uitvoering Omgevingswet en/ of gebiedsprocessen platteland en stad.